

Rattfylleri och drograttfylleri

FAK TAB LAD

Justitiedepartementet

December 2008

Bestämmelser om rattfylleri och s.k. drograttfylleri finns i trafikbrottslagen (1951:649) och gäller förare av motordrivet fordon. Bestämmelserna innebär att det är förbjudet att köra bil med en alkoholhalt i blodet eller utandningsluften som överstiger ett visst gränsvärde eller med narkotika i blodet. Polismän får bl.a. ta alkoholutandningsprov och göra ögonundersökning för att förebygga och upptäcka rattfylleri och drograttfylleri. För att ytterligare öka trafiksäkerheten och för att utnyttja myndigheternas resurser på ett mer effektivt sätt i kampen mot trafikonykterheten har sedan den 1 juli 2008 även tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Rattfylleri

Det är inte tillåtet att köra bil eller annat motordrivet fordon om man har druckit alkohol i sådan mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften. Den som gör det döms för rattfylleri. Regeln bygger på att en sådan alkoholkoncentration generellt sett medför att körningen inte är betryggande ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Även den som inte når upp till gränsvärdena men som är så påverkad av alkohol att han eller hon inte kan köra sitt fordon på ett betryggande sätt döms för rattfylleri. Detsamma gäller om alkoholhalten av någon anledning inte kan mätas.

Nollgräns för narkotika

För narkotika gäller en nollgräns i trafiken. Det är förbjudet att köra bil eller annat motordrivet fordon med narkotika i blodet. Detta har att göra med att narkotika i allmänhet ger verkningar som inte är förenliga med bilkörning. Denna typ av rattfylleri brukar kallas drograttfylleri.

Andra trafikfarliga medel

För andra medel än narkotikaklassade gäller att den som är så påverkad av medlet att han eller hon inte på ett betryggande sätt kan köra sitt fordon döms

för rattfylleri. Hit hör t.ex. olika bedövningsmedel, smärtstillande medel, medel mot epilepsi, olika psykofarmaka, medel mot allergier och andningssvårigheter samt vissa hostmediciner.

Undantag från nollgränsen för narkotika

Den som använder narkotika i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination undantas från nollgränsen för narkotika. Skälet för undantaget är att många av dem som använder läkemedel med narkotiska substanser i enlighet med ordination gör det i så låga doser att de inte blir påverkade på ett trafikfarligt sätt. Med ordination avses mediciner med narkotikaklassat läkemedel av viss angiven dos. Undantaget omfattar alltså inte dem som kommit åt läkemedlet illegalt och inte heller dem som överdoserar.

För förare som omfattas av undantaget gäller i stället samma regler som för andra medel än narkotika, dvs. att den som är så påverkad att han eller hon inte kan köra sitt fordon på ett betryggande sätt gör sig skyldig till rattfylleri.

När en läkare ska skriva ut trafikfarliga läkemedel finns regler om att läkaren noga ska upplysa patienten om hur läkemedlet kan påverka reaktionsförmågan och förmågan att uppträda som trafikant. Vidare är apotekspersonalen skyldig att lämna viss information till patienten i samband med att ett läkemedel lämnas ut.

Straff

Straffet för rattfylleri och drograttfylleri är böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt är straffet fängelse i upp till två år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om föraren haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, om föraren annars varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel eller om framförandet av fordonet inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Polisens möjligheter att ingripa mot rattfylleribrott

En polisman får stoppa ett fordon om det finns anledning att anta att någon som färdas i fordonet gjort sig skyldig till brott eller om det finns behov av att reglera trafiken eller kontrollera förare.

Kontroller av trafiknykterheten är ett viktigt led i arbetet mot rattfylleri och drograttfylleri. Kontrollerna har en förebyggande effekt. De bidrar också till att upptäcka rattfylleribrott, som därmed kan avbrytas och lagföras.

Alkoholutandningsprov

En polisman får ta alkoholutandningsprov på den som skäligen kan misstänkas för rattfylleri om provet kan ha betydelse för utredningen om brottet. Provet kallas bevisprov eftersom det kan användas som bevis för alkoholkoncentrationen i utandningsluften.

Ett alkoholutandningsprov får tas på förare även om det inte finns någon brottsmisstanke. Ett sådant rutinmässigt prov kallas sållningsprov. Sållningsprov får endast tas med instrument som kan användas direkt och som bara anger om eventuell alkoholkoncentration överstiger ett visst gränsvärde. Om så är fallet kan ett bevisprov tas.

Ögonundersökning

En polisman får genomföra ögonundersökning på förare som kan misstänkas för drograttfylleri. Det innebär att polisen saknar möjlighet att rutinmässigt, utan föregående misstanke, genomföra ögonundersökningar.

Undersökningen får bara avse ögat och ögats funktioner. Till sin hjälp får polismannen ha en

pupillometer, som används för att mäta pupillens storlek, och en penna eller något liknande föremål, som används för att kontrollera eventuella ryckningar i ögat. Polismannen får också använda en mindre ljuskälla, som kan ge signaler om pupillens ljuskänslighet.

Blodprov

Blodprov får tas på en person som skäligen kan misstänkas för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, t.ex. rattfylleri. Blodprov får också tas på förare som vägrar att medverka till alkoholutandningsprov i form av sållningsprov eller till ögonundersökning. Sedan den 1 juli 2008 får blodprov även tas på förare som varit inblandad i en trafikolycka och på grund av det inte kan lämna sållningsprov eller genomgå ögonundersökning.

Tillfälligt omhändertagande

En polisman får i syfte att förhindra rattfylleri tillfälligt omhänderta nycklar, annat som behövs för färden, eller fordonet.

Befogenheter för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen

Sedan den 1 juli 2008 har tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen samma befogenheter som polismän att stoppa fordon och ta alkoholutandningsprov, både rutinmässiga sållningsprov och bevisprov, göra ögonundersökningar samt omhänderta nycklar etc. De nya reglerna ger möjlighet till utökad kontroll av trafiknykterheten i t.ex. hamnar och vid gränser och innebär att myndigheternas resurser utnyttjas mer effektivt i kampen mot trafiknykterheten.

REGERINGSKANSLIET

Justitiedepartementet

10333 Stockholm • tfn växel 08-405 10 00

Fler exemplar av faktabladet kan beställas från Justitiedepartementet, tfn 08-405 10 00 eller e-post: info.order@justice.ministry.se

Regeringens webbplats: www.regeringen.se

Justitiedepartementets e-postadress: registrator@justice.ministry.se

Tryckt av Grafisk Service, december 2008.

Faktabladet är producerat av Justitiedepartementet. Artikelnr. Ju 08.07